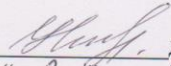

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра хімії та фармації**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

доц. Іванищук С.М.
“ 2 ” 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАЦІЇ

**спеціальність 226 Фармація, промислова фармація
освітня програма Фармація, промислова фармація
факультет Медичний**

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма «Історія медицини та фармації»
спеціальність 226 Фармація, промислова фармація,
освітня програма Фармація, промислова фармація

Розробник:

Іванищук Світлана Миколаївна – доцент кафедри хімії та фармації,
кандидат фізико-математичних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії та фармації

Протокол від “ 2 ” вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри хімії та фармації

 (підпис) (Іванищук С.М.)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>Здоров'я людини</u>	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність <u>226 Фармація, промислова фармація</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин -90		I семестр	I семестр
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,1 самостійної роботи студента – 3,5	Рівень вищої освіти: бакалавр	18 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		56 год	86 год.
		Види контролю	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1 : 1,65

для заочної форми навчання – 1 : 21,5

2.Пояснювальна записка

Мета курсу:

Показати закономірності розвитку медицини та фармації як частини загальної культури і історії людства, вплив видатних відкриттів учених-медиків на формування і протиборство поглядів з питань здоров'я і хвороби. Показати емпіричний шлях пізнання лікознавства.

Завдання курсу:

Теоретичні:

1. Розкрити загальні закономірності історичного процесу становлення і розвитку лікувальної справи (медицини і фармації) з стародавніх часів до сучасного періоду.
2. Ознайомити студентів з історією лікарської етики в різних державах світу.
3. Показати досягнення видатних цивілізацій і кожної епохи в області медицини і фармації в контексті поступального розвитку людства.
4. Розкрити взаємодію національних і інтернаціональних факторів у формуванні медичної науки і фармації.
5. Ознайомити студентів з життям видатних учених, лікарів, які визначили долі медичної науки і охорони здоров'я з метою розширення загального і наукового світогляду.

Практичні:

1. Сформувати у студентів вміння об'єктивно аналізувати історичні явища, оцінювати досягнення і перспективи розвитку медицини і охорони здоров'я.
2. Прищепити студентам етичні принципи морального обличчя фармацевта на прикладі видатних діячів медицини.
3. Сформувати навички опрацювання наукової літератури і офіційних статистичних оглядів.
4. Розширити загальний науковий і культурний кругозір студентів.

Компетентності

Загальні компетентності спеціальності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим. Здатність діяти соціально, відповідально та з громадянською свідомістю.

Програмні результати навчання згідно з вимогами освітньої програми:

ПРЗ 1. Знання норм санітарно-гігієнічного режиму, вимог техніки безпеки та охорони середовища при здійсненні професійної діяльності. Знання гуманістичних і етичних засад соціальної взаємодії в професійній діяльності.

ПРЗ 2. Знання сутності та способів використання креативних методів та підходів у професійній діяльності. Знання принципів професійного спілкування сучасною українською літературною та іноземними мовами.

ПРУ 1. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності, дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму, вимог техніки безпеки та охорони середовища при здійсненні професійної діяльності. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРУ 3. Аналізувати та використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та отриману в результаті наукових досліджень для рішення типових завдань професійної діяльності. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, “Інформаційні бази даних”, системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРК 1. Здатність до фахового спілкування в діалоговому режимі з колегами. Вміння коректно використовувати мовні засоби в професійній діяльності. Вміння відображати результати своїх наукових досліджень у письмовому вигляді та здатність до презентації результатів своїх досліджень.

ПРК 2. Здатність розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва. Здатність працювати в міждисциплінарній команді, мати навички міжособистісної взаємодії і використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології при спілкуванні, а також для збору, аналізу, обробки, інтерпретації даних.

Міждисциплінарні зв'язки

Всесвітня історія – основні закономірності і тенденції розвитку світового історичного процесу.

Історія України – найважливіші віхи історії, соціальна ситуація в Київській Русі новій та новітній історії України, роль України в історії людства і сьогоденні.

Культурологія – основні закономірності і тенденції розвитку культури народів світу і України в контексті історичного розвитку людства, роль загальної культури у формуванні народного зцілювання, морально-етичних норм, вклад видатних діячів медицини у розвиток охорони здоров'я в Україні.

Правознавство – правила і принципи законодавства професійної поведінки лікаря і фармацевта, захист прав лікаря і пацієнта, деонтологія в медицині і фармації та медична етика.

Зміст дисципліни

Введення в спеціальність

Поняття «фармація», «провізор». Комплекс дисциплін, необхідних для підготовки фахівців за спеціальністю «Фармація». Промислова фармація: загальноосвітні, профільні, спеціальні.

Місце дисципліни в системі наук та навчальних дисциплін.

Цілителство в епоху первісного суспільства

Етапи існування первісного суспільства, їх особливості.

Відомості про медицину первісного ладу. Історія медицини як історія розвитку людини. Переломні етапи в історії розвитку людини: застосування людиною знарядь праці; перехід від стадії первісного людського стада до первісної родової общини.

Лікувальна діяльність в період первісного суспільства. Емпіричний досвід людини в пошуках лікувальних засобів рослинного походження, продуктів тваринного походження, води, сонячного тепла, розтирання, зупинення кровотечі тощо.

Виникнення перших вірувань, що базувались на неможливості пояснити багатьох явищ навколишнього світу. Віра в надприродні сили. Тотемізм, анімізм, магія – перші релігійні вірування. Лікувальні «засоби» релігійного тлумачення.

Медицина та фармація в рабовласницькому суспільстві

Рабовласницький лад як більш прогресивний устрій розвитку людства, що забезпечив більші масштаби розподілу праці між землеробством і промисловістю.

Загальна характеристика медицини і фармації у країнах Стародавнього Сходу.

Роль Сходу в історії світової культури і філософії.

Формування світоглядних напрямків: матеріалізму і ідеалізму, підґрунтя для їх формування. Зосередження лікувальної справи як ремесла. Роль жреців у лікуванні населення, та їхні культові методи лікування. Виникнення писемності. Перші медичні записи.

- Медицина в Китаї

Особливості цивілізації в Китаї наприкінці III і початку II тисячоліття до н.е.

Досягнення медицини того часу. Методи діагностики, методи лікування. Виникнення медичних установ та їхні функції.

Писемна спадщина медичної культури Китаю.

- Медицина в Індії

Особливості історичного розвитку Індії IV – III тисячоліть до н.е.

Веди (збірники побутових і релігійних приписів) та закони Ману (1000÷500 років до н.е.) як джерела інформації про стан медицини в Індії.

Значення особистої гігієни в медицині Індії, елементів суспільної гігієни (каналізація, ємкості для купання тощо).

Вплив релігійних течій на розвиток медицини.

Аюрведа («Книга життя») – велика енциклопедія медичних знань, правил поведінки лікаря.

- *Медицина в Месопотамії*

Виникнення Вавилонської держави, вавилонської культури.

Вплив релігії на суть методів лікування. Емпірична медицина Вавилону і Ассирії.

Закони Хаммурапі – пам'ятник вавилонського законодавства (у тому числі медичного). Засоби та методи лікування.

- *Медицина стародавнього Ірану*

Натурфілософська система уявлень давніх іранців про організм людини. Погляди на систему лікування. Методи діагностики. Напрямки лікування. Лікарські засоби.

Розвиток медицини у I тисячолітті нашої ери.

- *Медицина в Древньому Єгипті*

Погляди на систему лікування в Єгипті. Емпіричний досвід єгиптян, вплив релігії на стан медицини. Методи діагностики, лікарські засоби.

- *Антична медицина та фармація*

Три періоди в історії розвитку грецької медицини, їхні особливості та знання.

Медицина народна та храмова. Медичні напрямки та лікувальні засоби. «Кодекс Гіппократа».

- *Стародавньоримська медицина та фармація*

Державний характер лікарської діяльності і стародавньому Римі. Медична і пневматична медичні школи Стародавнього Риму.

Медицина і фармація раннього й пізнього середньовіччя

Світоглядні напрямки в епоху феодалізму.

- *Медицина Візантії*

Культура Візантії у період раннього середньовіччя. Виникнення вищих шкіл з підготовки лікарів. Створення цивільних лікарень і аптек. Боротьба з епідеміями.

«Сінапсис» - збірка наукових праць з медицини.

- *Медицина і фармація Арабських Халіфатів*

Арабські Халіфати – феодальне утворення мусульманських держав. Центри вищої освіти і науки в арабських халіфатах; внесок арабів у розвиток культури і науки.

Започаткування аптеки як медичного закладу. Вплив алхімії на розвиток аптечної справи арабських халіфатів.

Внесок Ібн-Сіні (Авіцені) в медичну науку. Головна праця Авіцені «Канон лікарської науки»

- *Тибетська медицина*

Вплив Індії та Китаю на тибетську медицину. Досягнення тибетської медицини. Праця «Чжу-Джі» (Чотири тантри).

Медицина і фармація у Західній Європі періоду середньовіччя

Вплив феодальних відносин на розвиток культури Західної Європи.

Схоластичний характер західноєвропейської медицини. Роль алхімії у розвитку фармації: переваги та недоліки.

Лікарні і лазарети в Західній Європі.

Монастирська та цехова медицина. Відкриття університетів.

Медицина епохи Відродження (15 – 16 ст.).

Поділ функцій лікаря і аптекаря.

Виникнення гуманістичного напрямку лікарської справи. Роль ятрофізики в історії медицини. Сутність і значення ятрохімії. Парацельс – основоположник ятрохімії.

Медицина та фармація Нового часу (17 – 18 ст.) у західній Європі.

Виникнення лікування і лікознавства на Русі. Медицина і фармація Київської Русі

Відкриття трипільської цивілізації (4 тисячоліття до н.е.). Лікознавство в часи скіфської й черняхівської культур. Скіфські лікарські рослини та їх використання у стародавньому світі. Хірургія в скіфській медицині.

Медицина Стародавньої Русі дохристиянського періоду (6 – 9 ст.). Народна медицина. Лікарські засоби.

Напрямки в медицині Київської Русі у період раннього феодалізму (9 – 12 ст.).

Закони Ярослава Мудрого про лікування.

Представники Світської медицини того часу. Вплив Візантійської культури.

Роль у розвитку медицини Києво-Печерського монастиря.

Монастирські лікарні. Хірургія як найважливіша галузь практичного лікування.

Система санітарно-протиепідемічних заходів Стародавньої Русі.

Виникнення Московської держави. Медицина в Московській державі.

Зелейні лавки та перші аптеки у Москві. Аптекарський наказ, залучення лікарів з Західної Європи. Створення першої медичної школи (1654 р.).

Історія становлення й розвитку української фармації 16 – 18 ст. Регіональна фармація

Загарбницькі війни на території Київської Русі. Територіальне розділення та вплив різних культур на розвиток медицини і фармації.

Перші медичні навчальні заклади на західноукраїнських землях, медична допомога.

Цехова медицина. Відкриття медичного факультету в Харкові та Києві. Підготовка медичних фахівців в Українських академіях.

Відкриття аптек в Україні у 18 столітті.

Земська медицина, санітарна служба.

Медицина Західної України за часів Австро-Угорщини.

Українська фармація в 20 ст. Перспективи розвитку національної фармації

Аптечна справа в перші роки Радянської влади. Поновлення ринкових відносин на Україні. Фармація радянської України в 30-і роки.

Відкриття Українського інституту експериментальної фармації (1930р.).

Аптечна справа в період другої світової війни. Відновлення зруйнованої аптечної мережі у післявоєнний період, сільська аптечна мережа.

Відкриття першої вільної аптеки. Аптечна служба України в 1950 – 1980-і роки.

Державна програма забезпечення населення лікарськими засобами.

Фармація України в 90-і роки ХХ століття.

Закон України «Про лікарські засоби» 1996 р.

Контроль якості лікарських засобів.

Перспективи розвитку національної фармації.

Фармація за кордоном

Переваги приватної форми власності у фармацевтичній галузі. Форми лікарського забезпечення в закордонних країнах.

Стан фармації в економічно розвинених країнах: фармація в Скандинавських державах, Австрії, Японії, Німеччині, Франції. Фармація сучасного Китаю. Фармація на Балканському півострові.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історія медицини і фармації в контексті історичного розвитку людства												
Тема 1. Введення у спеціальність. Цілителство в епоху первісного суспільства.	8	2	2			4	16	2				14
Тема 2. Медицина та фармація в рабовласницькому суспільстві.	16	4	4			8	14					14
Тема 3. Медицина і фармація раннього й пізнього середньовіччя.	22	4	2			16	16					16
Разом за змістовим модулем 1	46	10	8			28	46	2				44
Змістовий модуль 2. Лікознавство в Україні, від Київської Русі до сучасності. Фармація у світі												
Тема 4. Виникнення лікування і лікознавства на Русі.	8	2	2			4	6					6
Тема 5. Медицина і фармація Київської Русі і Російської централізованої держав (до 18 ст.).	5	2				3	12					12
Тема 6. Історія становлення й розвитку української фармації 16 – 18 ст. Регіональна фармація.	11	2	2			3 4	10		2			8
Тема 7. Українська фармація в XX столітті. Перспектива розвитку національної фармації.	8	2	2			4	10					10
Тема 8. Фармація за кордоном.	12		2			10	6					6
Разом за змістовим модулем 2	44	8	8			28	44		2			42
Усього годин	90	18	16			56	90	2	2			86

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

для денної форми навчання

I семестр

Змістовий модуль 1. Історія медицини і фармації в контексті історичного розвитку людства

Лекційний модуль

1. Введення у спеціальність. Цілительство в епоху первісного суспільства. (2 год.)
2. Медицина та фармація в рабовласницькому суспільстві. (4 год.)
3. Медицина і фармація раннього й пізнього середньовіччя. (4 год.)

Практичний модуль.

1. Вступ до спеціальності. Фармація. Цілительство в епоху первісного суспільства. (2 год.)
2. Цілительство в епоху рабовласницького ладу. (2 год.)
3. Цілительство в країнах Сходу. (2 год.)
4. Медицина і фармація в епоху раннього середньовіччя. Медицина і фармація в епоху пізнього середньовіччя. (2 год.)

Модуль самостійної роботи

1. Підготовка до семінарських занять. (14 год.)
2. Написання реферату на тему «Історія створення медичної та фармацевтичної емблеми». (4 год.)
3. Опрацювання теми «Історія медицини античної Греції і стародавнього Риму. Життя і діяльність Гіппократа й Галена». (4 год.)
4. Опрацювання теми «Вплив алхімії на розвиток аптечної справи. Вклад Парацельса. Епоха Відродження. (4 год.)
5. Аптечна справа в епоху середньовіччя (презентація). (2 год.)

Підсумкова тека:

1. Контрольні питання.
2. Теми рефератів.

Змістовий модуль 2. Лікознавство в Україні, від Київської Русі до сучасності. Фармація у світі

Лекційний модуль

1. Виникнення лікування і лікознавства на Русі. (2 год.)
2. Медицина і фармація Київської Русі і Російської централізованої держав (до 18 ст.) (2 год.)
3. Історія становлення й розвитку української фармації 16 – 18 ст. Регіональна фармація. (2 год.)
4. Українська фармація в XX столітті. Перспектива розвитку національної фармації. (2 год.)

Практичний модуль

1. Виникнення лікування і лікознавства на Русі. Фармація Київської Русі. (2 год.)
2. Становлення й розвиток української фармації в 16 – 18 століттях. Російська централізована держава. (2 год.)
3. Українська фармація в XX столітті. Сучасний стан та перспективи розвитку національної фармації. (2 год.)
4. Організація аптечної справи та форм лікарського обслуговування деяких закордонних країн. (2 год.)

Модуль самостійної роботи

1. Підготовка до семінарських занять. (16 год.)
2. Опрацювання теоретичного матеріалу до тем:
 - розвиток фармації в скандинавських країнах; (2 год.)
 - фармація Франції; (2 год.)
 - фармація Польщі. (2 год.)
3. Написання реферату за обраною темою. (6 год.)

Підсумкова тека:

1. Контрольні питання.
2. Теми рефератів.

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

для заочної форми навчання

Змістовий модуль 1. Історія медицини і фармації в контексті історичного розвитку людства

Лекційний модуль

1. Введення у спеціальність. Зв'язок історії медицини і фармації з основними етапами історичного розвитку людського суспільства. Характерні риси кожного з етапів. (2 год.)

Модуль самостійної роботи

Опрацювання тем та складання анотацій до них:

1. Медицина та фармація в рабовласницькому суспільстві країн Стародавнього Сходу: Індії, Месопотамії, Іраку, Китаю, античної Греції, Римської імперії. (14 год.)
2. Медицина та фармація раннього середньовіччя. (8 год.)
3. Медицина та фармація пізнього середньовіччя. (8 год.)
4. Написання реферату за обраною темою. (14 год.)

Підсумкова тека:

1. Контрольні питання.
2. Теми рефератів.

Змістовий модуль 2. Лікознавство в Україні, від Київської Русі до сучасності. Фармація у світі

Практичний модуль

1. Історія становлення й розвитку української фармації 16 – 18 ст. за регіональним поділом. Сучасна українська фармація. Перспективи розвитку національної фармації. (2 год.)

Модуль самостійної роботи

1. Підготовка до семінарських занять. (8 год.)
2. Опрацювання тем і складання конспекту:
 - Виникнення лікознавства на Русі. (6 год.)
 - Медицина і фармація Київської Русі. (6 год.)
 - Медицина в Російській централізованій державі (XVIII – XIX століття). (6 год.)
 - Фармація в європейських країнах: Німеччині, Франції, скандинавських країнах, країнах Балканського півострова. (6 год.)
3. Написання реферату за обраною темою. (10 год.)

Підсумкова тека:

1. Контрольні питання.
2. Теми рефератів.

Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього хіміка з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання: робота в малих групах, опрацювання дискусійних питань, дослідницьке навчання, моделювання проблемного навчання.

Лекції, лабораторні роботи, самостійна та індивідуальна робота.

Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному та письмовому (підсумковий), практичному (поточний) і тестовому (проміжний) контролю.

Критерії оцінювання теоретичної підготовки (залік)

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ХДУ.

Академічні успіхи студента оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим проведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
відмінно	90-100	A	Студент самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповідає на запитання з використанням характеристики різноманітних історичних явищ та процесів, показує глибокі, міцні та системні знання з дисципліни, обґрунтовано формулює висновки, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оперує матеріалом, що виноситься на самостійну роботу, використовує основні концепції і теорії, досягнення видатних лікарів і учених-медиків та їхніх наукових шкіл.
добре	82-89	B	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу, дає повні визначення історичних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
	74-81	C	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу, робить несуттєві помилки у визначенні понять, допускає незначні неточності при використанні термінів, допускає незначні порушення у послідовності викладення.
задовільно	64-73	D	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, недостатньо структурує матеріал дисципліни.
	60-63	E	Студент відтворює основний навчальний матеріал, але при його відтворенні допускає суттєві помилки, характеризує лише в цілому ознаки медичних об'єктів; наводить прості приклади без причинно-наслідкових зв'язків; визначення історичних понять недостатні.
незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	FX	Студент фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкові уявлення про предмет вивчення; допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-34	F	Студент не розкриває змісту навчального матеріалу; не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів до семінарського заняття

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ХДУ.

Академічні успіхи студента оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим проведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
відмінно	90-100	A	Студент самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповідає на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні історичні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять самостійно та правильно виконав завдання практичної роботи.
добре	82-89	B	Студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть історичних явищ і процесів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно будувати висновки; оформив завдання семінарського заняття, допустивши незначні помилки при застосуванні наукових термінів та понять.
	74-81	C	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу, дає повні визначення історичних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення; самостійно, із знаннями методики виконує завдання до семінарського заняття але допускає неточності у послідовності його викладення.
задовільно	64-73	D	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконує завдання семінарського заняття але допускає неточності чи незначні помилки.
	60-63	E	Студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та термінів нечітко формулює висновки, орієнтується у темі семінарського заняття, але виконав її не в повному об'ємі.
незадовільно	35-59	FX	Студент має фрагментарні знання з курсу історії медицини та фармації показує початкову уяву про предмет вивчення. Фрагментарно виконав завдання семінарського заняття.

незадовільно	1-34	Е	Студент не розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, не виконав завдань семінарського заняття.
--------------	------	---	--

Критерії оцінювання знань та вмінь самостійної роботи студентів

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ХДУ.

Академічні успіхи студента оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим проведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
відмінно	90-100	A	Студент самостійно опанував зміст теми, послідовно, з вичерпною повнотою дав відповіді на запитання; структурує зміст самостійної роботи, правильно характеризує етапи розвитку медицини та фармації у світлі історичного розвитку людства. Студент виготовив ламіновану таблицю, стенд, склав історичний кросворд на тему медицини, підготував доповідь і виступив на засіданні студентського наукового товариства.
добре	82-89 74-81	B C	Студент самостійно опанував зміст теми самостійної роботи, логічно структурує матеріал, оперує історичними фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, допускає незначні помилки при застосуванні наукових термінів та понять. Студент приймав участь у виконанні групового самостійного завдання, під час якого допустив незначні помилки. Студент самостійно опанував зміст теми самостійної роботи, логічно структурує матеріал, допускає незначні помилки у встановленні причинно-наслідкових зв'язків при висвітленні історичних явищ, нечітко формулює висновки, допускає незначні помилки при використанні наукових термінів.
задовільно	64-73 60-63	D E	Студент в цілому опанував зміст за темою самостійної роботи; допускає неточності у викладенні змісту, має складнощі зі структуруванням змісту, нечітко формулює висновки, не підготував зміст у повному обсязі. Студент відтворює основний зміст теми самостійної роботи, при викладенні його допускає суттєві помилки, визначення і структурно-логічні зв'язки недостатні; не виконав самостійну роботу у повному обсязі.

незадовільно	35-59	FX	Студент має фрагментарні знання з теми самостійної роботи, не дає оцінки зв'язку історичного явища у контексті історичного розвитку людства, недостатньо володіє науковою термінологією; не надав протоколу виконання самостійної роботи.
незадовільно	1-34	F	Студент не володіє змістом теми самостійної роботи, не володіє науково-методичною і історичною термінологією, не надав звіту з самостійної роботи.

Список рекомендованої літератури

Базова (основна)

1. Верхратський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини: Нав. посібник. – 4-е вид., випр. і доповн. – Х.: Вища школа, 1991.
2. Голяченко О., Ганіткевич Я. Історія медицини. – Тернопіль, Лілея, 2004. – 248 с.
3. Сорокіна Т.С. Медицина докласового суспільства // Фельшар і акушерка, 1983. – №1. – С. 49-52.
4. Медицина // Малая мед. энциклопедия. – 1992. – Т. 3.
5. Історія фармації України / Р.В. Богатирьова, Ю.П. Спіженко, В.П. Черних та ін. – Х.; Прапор, Видавництво УФА, 1999.
6. Сатини М.Л. Фармацевтична справа в Україні: Минуле. Сьогодення. День прийдешній. – К.: Інститут історії України ПАН України, 1998. – 336 с.
7. Верхратський С.А. Історія медицини / С.А. Верхратський – К.: Здоров'я, 2011. – 352 с.

Допоміжна

1. Грицак Е.Н. Популярная история медицины / Е.Н. Грицак. – М.: Вече, 2010. – 464 с.
2. Павловский Л.И. Великие деятели мировой медицины: монография / Л.Н. Павловский. – К.: ДИА, 2013. – 559 с.

■ INTERNET-ресурси

1. http://www.avaxhome.ws/ebooks/science_books/chemistry
2. <http://www.rushim.ru/books/books.htm>
3. <http://chemister.ru/cgi-bin/ikonboard/forums.cgi?forum=2>
4. <http://www.librus.ru/category/50041/page/1>
5. <http://moya-shkola.info/>
6. http://lib.org.by/djvu/Ch_Chemistry/
7. <http://sci-lib.com/full.php?pp=1>
8. http://www.mirknig.com/estesstv_nauki/
9. <http://www.nehudlit.ru/books/cat352.html>
10. <http://gen.lib.rus.ec/>
11. <http://alergia.net/>
12. http://www.fptl.ru/Chem%20block_Biblioteka.html
13. <http://www.krelib.com/>
14. <http://pirohimic.ucoz.ru/>
15. <http://himlib.ru/>
16. http://www.bookshunt.ru/c1_nauka_i_obrazovanie
17. <http://alhimteh.ru/>
18. <http://www.ph4s.ru/>
19. <http://www.fidel-kastro.ru/ximia/index.html>
20. <http://meduniver.com/Medical/Book/116.html>
21. <http://www.physchem.chimfak.rsu.ru/Source/PCC/>
22. www.ximicat.com/ebook.php
23. www.lib.walla.ru/?sub_id=40

24. www.newlibrary.ru/genre/nauka/himija/
25. rzv073.rz.tu-bs.de/bib/dir2/Books/Chembooks2/chembooks2.htm
26. chemistry-chemists.com/forum/index.php
27. engenegr.ru/tehnicheskaya_literatura/himicheskie_tehnologii/
28. library.ksu.ru
29. lib.prometey.org/?sub_id=40

Зміни та доповнення
на 20__ / 20__ н.р.

Затверджено
протокол від _____ № _____ засідання кафедри _____
Завідувач кафедри _____ / _____ /

Зміни та доповнення
на 20__ / 20__ н.р.

Затверджено
протокол від _____ № _____ засідання кафедри _____
Завідувач кафедри _____ / _____ /

Зміни та доповнення
на 20__ / 20__ н.р.

Затверджено
протокол від _____ № _____ засідання кафедри _____
Завідувач кафедри _____ / _____ /

Зміни та доповнення до робочої програми

_____ н.р.

Протокол № _____ від «_____» _____ р.
«_____» _____ р.

Протокол № _____ від

Завідувач кафедри _____

Голова НМР факультету

_____ н.р.

Протокол № _____ від «_____» _____ р.
«_____» _____ р.

Протокол № _____ від

Завідувач кафедри _____

Голова НМР факультету